

9-SINFLARDA “UZBEKISTAN AND THE UN” MAVZUSINI O‘ZLASHTIRISHDA YANGI METODIK USULLARDAN FOYDALANISH

Muhtaramxon Saidxoshimxon qizi Sayidazimova

Farg‘ona davlat universiteti Lingvistika(ingliz tili) yo‘nalishi 1-kurs magistranti

muhtaramxonsayidazimova@mail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada 9-sinflarda muammoli mavzulardan biri bo‘lgan “Uzbekistan and the UN” mavzusini o‘qitishda ilg‘or pedagogik texnologiyalar va interfaol usullardan foydalanildi. Interfaol usullarni amaliy mashg‘ulotlarda qo‘llash maqsadga muvofiqdir. Maqolada berilgan “Aqliy hujum”, “Tarjimasini mosla”, “Idrok xaritasi”, “Qora quti”, “Chigil yozdi”, “Insert” usuli hamda “Matnlar bilan ishlash” metodlari dars jarayonida qo‘llash uchun juda foydali. Ushbu metodlar o‘quvchini erkin fikrlashga, mavzuni oson o‘zlashtirishga, o‘z fikrini dadil ifoda etishga, guruhlar bilan ishlashda, chaqqonlikka undaydi. Shuningdek, maqolada o‘qib tushunish, tinglab tushunish, yozish ko‘nikmalari uchun mashqlar berilgan.

Kalit so‘zlar: interfaol, aqliy hujum, idrok xaritasi, qora quti, chigil yozdi, UNESCO, UNICEF.

USE OF NEW METHODOLOGICAL TECHNIQUES IN THE STUDY OF THE TOPIC “UZBEKISTAN AND THE UN” IN 9TH GRADE

ABSTRACT

This article uses advanced pedagogical technologies and interactive methods to teach “Uzbekistan and the UN”, one of the most problematic topics in 9th grade. It is advisable to use interactive methods in practice. The methods, such as “Brainstorming”, “Matching translation”, “Conceptual map”, “Black box”, “Have a break”, “Insert” and “Working with text” techniques presented in the article are very helpful to use in the classroom. These techniques encourage pupils to think independently, to understand the subject easily, to express themselves boldly, and to work in groups. The article also provides exercises for reading comprehension, listening, and writing skills.

Key words: interactive, brainstorming, conceptual map, black box, have a break, matching, UNESCO, UNICEF.

KIRISH

Yosh avlodni chet tillarida o'qitish hamda shu tillarda erkin so'zlasha oladigan mutaxassislarni tayyorlashni takomillashtirish negizida, yoshlarning jahon sivilizatsiyasi yutuqlari, shuningdek, butun dunyo axborot resurslaridan foydalanishlari, xalqaro hamkorlik va muloqotni rivojlantirish uchun shart - sharoitlar yaratish asosiy maqsad qilib qo'yiladi. Shu sababdan ham chet tillarini o'rganish bugungi kunning asosiy talabi bo'lib qoldi. Chet tilida gapirishga o'rgatish – bu chet tili darslarining asosiy maqsadi sanalanadi. **Ta'lim tizimida o'quvchilarning nafaqat keng bilim va professional malakalarni egallashi, zamonaviy pedagogik va axborot - kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda o'qitishning ilg'or uslublarini joriy etish yo'li bilan o'sib kelayotgan yosh avlodga chet tillarni o'qitish, shu tillarda erkin muloqot qila oladigan mutaxassislarni tayyorlash hamda buning negizida, ularning jahon sivilizatsiyasi yutuqlaridan keng ko'lamda foydalanishlari, ulkan intellektual boylikni egallashlariga katta imkoniyatlar yaratilmoqda.**

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Biz tavsiya qilmoqchi bo'lgan mavzuning asosiy maqsadi yuqori sinflarni chet tili darslarida ilg'or pedagogik texnologiyalar va interfaol usullardan foydalanish hisoblanadi. 9-sinflarda chet tillarni o'rgatish ta'limi unda innovatsion pedagogik texnologiyalarning tadbiq etilishiga oid ilmiy - metodik tavsiyalar bilan boyitildi.

INTERFAOL USULI NIMA?

Dastlab interfaol usul nima ekanligi haqida tushuncha berib o'tsak. Interfaol inglizcha so'z bo'lib, «interact»: «inter» - o'zaro va «act» - harakat qilmoq), ularni umumlashtirganda esa, «Interfaol» - o'zaro harakat qilmoq ma'nosini anglatadi. «Interaction» - hamkorlikni (boshqalar bilan) bildiradi. Ya'ni, o'qitishning interfaol usublari – bilish va kommunikativ faoliyatni tashkil etishning maxsus shakli bo'lib, unda ta'lim oluvchilar bilish jarayoniga jalb qilingan bo'ladilar, ular biladigan va o'ylayotgan narsalarni tushunish va fikrlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Interfaol usul - bu o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida o'zaro hamkorlik tufayli dars samaradorligini oshirish, yangi darsni o'qituvchining mustaqil harakati, mulohaza, bahs - munozaralar orqali o'rganish, qo'yilgan maqsadga o'zi mustaqil erishish, mikroguruhlarda javob topishga harakat qilishidir, ya'ni o'quvchi fikrlaydi, yozadi, gapiradi, tinglaydi, eng asosiysi o'zi faol ishtirok etadi. Interfaol o'qitish usullari ayniqsa, amaliy mashg'ulotlarda yaxshi samara beradi.

O'qituvchining pedagogik jarayondagi asosiy vazifasi – boshqaruvchilik. U shaxsning shakllanishi, rivojlanishi, bilim olishi va tarbiyalanishi jarayonini boshqaradi. Boshqarish bu – yo'naltirish, vazifa qo'yish, o'rgatish, yordam berish,

qo'llab – quvvatlash, maslahat berish, rahbarlik qilish, kuzatish, talab qilish va ko'rsatma berishdir. U dars jarayonida o'quvchilarga yordam berishi, ularni ruhini, kayfiyatini ko'tarishi, mavzuga qiziqtirishi, xonada tinmasdan harakat qilishi, guruhlar ishini nazorat qilishi, xatolarni qayd qilib borishi, intonatsiyani tekshirishi, tushunmovchiliklarni bartaraf qilishi, yangi so'z va iboralarni doskaga yozib borishi, tarqatma materiallar berishi va audiovizual uskunalardan foydalanishi kerak.

ASOSIY QISM

Quyida biz berilgan mavzuga oid bir nechta interfaol usullarni ko'rib chiqamiz:

Tasavvur qiling siz dars jarayonidasiz. Bugungi dars mashg'uloti mavzusi "Uzbekistan and the UN". Dars mashg'ulotida qanday interfaol usullardan foydalangan bo'lar edingiz? Avvalo o'quvchilarning mavzu haqidagi tushunchalarini bilib olishimiz kerak.

1. "AQLIY HUJUM"(BRAINSTORMING) USULI.

Bu rasm nimani ifodalaydi? What does this picture mean?

Ushbu rasmni qayerda va qachon uchratgansiz? Where and when did you see this picture?

Asosiy maqsadi nimalardan iborat? What is the main purpose of the organization?

Kabi savollar berib ular qanday bilimga ega ekanliklarini bilib olishimiz mumkin.

2. «INSERT» STRATEGIYASI METODI

Bu usul dastlab berilgan metodning mantiqiy davomi sifatida qo'llaniladi. Sinf o'quvchilari guruhlariga bo'linadilar, guruhlar nomlanadi. O'qituvchi har bir guruh o'quvchilaridan mavzuga oid ikkitadan fikr bildirishlarini so'raydi. Guruhlar navbati bilan (ushbu jarayonda guruhning barcha a'zolari faol ishtirok etishlarini ta'minlash maqsadga muvofiq) fikr bildiradilar. Bayon etilgan fikrlar yozuv taxtasiga yozib boriladi. Faoliyat yakunlangach, o'qituvchi mavzular mazmunini yoritishga xizmat qiluvchi matnni o'quvchilarga tarqatadi. So'ngra shunday topshiriq beriladi:

A- matn bilan tanishib chiqing;

B-matnda guruhlar tomonidan bildirilgan fikr o'z aksini topgan bo'lsa;

C-matnda bir biriga zid fikrlar mavjud bo'lsa;

D-matn bilan tanishish jarayonida tushunmovchiliklar yuzaga kelsa.

Soʻngra guruh aʼzolari shaxsiy qarashlarini oʻzaro oʻrtoqlashadilar, guruh boʻyicha belgilar soni umumlashtiriladi. Liderlar vositasida har bir belgining miqdori bayon etiladi va izohlanadi. Oʻqituvchi guruhlar tomonidan qayd etilgan sonlarni ularning nomlari yozilgan ustunga yozib boradi.

Oʻqituvchi har bir guruh lideri fikrini tugatgach, yuzaga kelgan qarama qarshilik va tushunmovchiliklarni oʻquvchilar toʻgʻri xal etishlariga va tushunib olishlariga yordam beradi.

Shundan soʻng guruhlar darslikda berilgan matn bilan tanishib chiqib, asosiy tushunchalarni ajratadilar ular oʻrtasidagi mantiqiy munosabatlarni ochib berishga harakat qiladilar (modellastiradilar). Guruhlar tomonidan ilgari surilgan fikrlar umumlashtirilib, liderlar tomonidan sinf jamoasida yetkaziladi. Misol uchun,

People have dreamed of a peaceful and united world throughout history. The United Nations officially came into being at the end of the Second World War, in 1945, in order to achieve this dream. The primary purpose of the UN is to maintain peace and security throughout the world and to develop friendly relations among nations. Within this broad aim its agencies also try to assist with economic and social problems, and to promote human rights and freedoms. Since 1945 there has not been another world war, but this does not mean that the UN has had nothing to do. There have been a number of small conflicts of terrible ferocity in places around the world such as Korea, Afghanistan, Vietnam, Iran and Iraq, the gulf War in Kuwait and the conflicts in the Balkans. Such conflicts are great problems which can only be solved through international cooperation. The UN provides a forum for such international cooperation. The only time that all member nations actually meet together is at the general Assembly. Here representatives from each of the 185 states which make up the UN meet to discuss the world's problems and how to solve them. There are two working languages at the UN: English and French, but five official languages are used for meetings: Chinese, French, Russian, Spanish and English. Arabic is also used as an official language in the general Assembly.

3. "TARJIMASINI MOSLA" (MATCHING)USULI

Avval berilgan matndan yangi soʻzlarni topib, gap mazmunidan tarjimasini moslaydilar. Bunda oʻquvchilarga maʼlum vaqt berilishi kerak boʻladi.

1.Preserve -	a. balkanlar
2.Conflict	b. taʼminlamoq, koʻzda tutmoq
3.Ferocity	c. anjuman, yigʻilish
4.The Balkans	d. saqlamoq, asramoq
5.Provide	e. janjal, nizo, mojaro

6.A forum for f. shafqatsizlik, zolimlik

Numbers	1	2	3	4	5	6
Letters	d	E	F	a	b	c

4. «CHIGIL YOZDI» (HAVE A BREAK)

Bu usul dars boshlanishida o'quvchilarni darsga ruhiy tayyorlash va dars yarmida o'quvchilarning diqqatini mashg'ulotning keyingi bosqichiga qaratish uchun qo'llaniladi. Bunda o'qituvchi she'rlardan parcha aytishi, hazil savollar berishi, maqollar berib o'quvchilarning nutqi uchun fonetik mashqlar bajarishi va turli xil qiziqarli o'yinlar tashkil etishi mumkin.

Proverbs
1. Forgive and forget
2. Bad news travels fast
3. Better late than never

5. MATN BILAN ISHLASH USULI

Nuqtalar o'rnini to'ldirishdan foydalansa bo'ladi. Berilgan matnning orasidagi so'zlar, raqamlar yoki so'z birikmalari tushirib qoldiriladi. O'quvchilar matnni eshitib, tushirib qoldirilgan so'zlarni yozishlari kerak bo'ladi. Tinglash qobiliyatini rivojlantiradi. Misol uchun,

Uzbekistan , 1993, Silk Road, 48th, March 2, 56, Central Asia

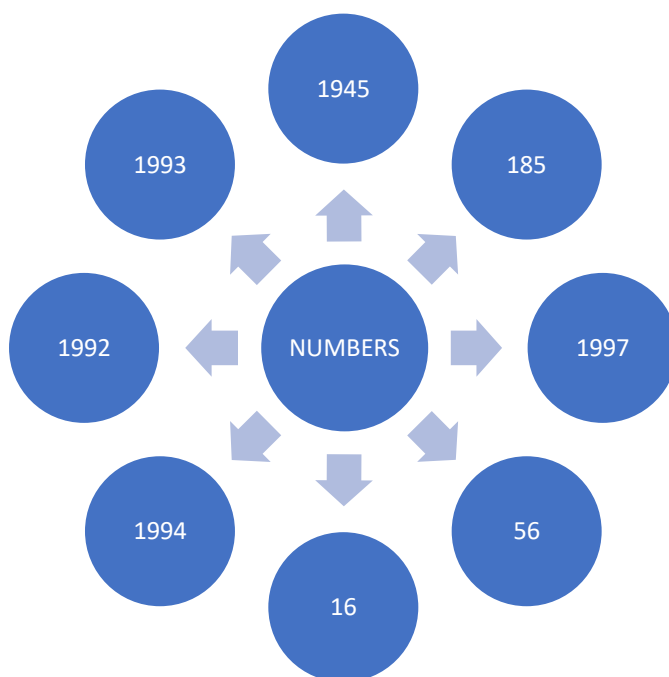
Since independence,has made great efforts to take her place in the world community. Uzbekistan became a member of the UN on1992. In 1993 President Islom Karimov introduced Uzbekistan as a new, young country at the..... session of the General Assembly. In his speech he touched on topics where action was needed such as the fight against drugs and improving the Aral Sea situation. also saw the opening of a UN office in Uzbekistan. Today the UN is involved in a number of development programmes in Uzbekistan. These range from industrial development programmes and programmes against drugs, to programmes to promote children's health and school development programmes. In 1994 the UN held an international meeting on the '.....'. Many issues were discussed such as the possibility of making a nuclear free zone. In 1997 an international conference on this theme was

held in Tashkent. Representatives fromcountries and 16 international organizations attended the conference.

6. “IDROK XARITASI” (CONCEPTUAL MAP) METODI

“Idrok xaritasi” (Konseptual xarita) adabiyotda turli nomlar bilan uchraydi: “Idrok xaritasi”, “Konseptual xarita”, “Kartografiya konsepsiyasi”, “Intellekt-xarita” - fikrlarni taqdim qilish va bog‘lash usuli bo‘lib, u o‘quvchilarda tassavvur qilish va fikrlarni tizimlashtirish, o‘tganilayotgan mavzudagi bosh g‘oyalar yoki asosiy tushunchalarni, birlamchi tushunchalarni izohlashga yordam beruvchi ikkilamchi va uchlamchi g‘oyalar yoki tushunchalarni ajratish ko‘nikma va malakalarini shakllantirishga qaratilgan.

Taklif etilayotgan usul yangi bilim va axborotlarni konspektlashtirishning standart chizmasini ishlashga xizmat qiladi va darsning uzundan uzoq konspektini yozish yukidan xalos etadi.

1992 Uzbekistan became a member of the UN

1993 President Karimov introduced Uzbekistan at the UN; the UN office opened in Uzbekistan

1994 An international meeting was held on the ‘Silk Road’ and making Central Asia a nuclear free zone

1997 An international conference was held in Tashkent to discuss making Central Asia a nuclear free zone

6. ”QORA QUTI” (BLACK BOX) METODI

Ushbu metod vositasida quyidagi harakatlar tashkil etiladi: O‘quvchilar juftlikka birikadilar va ularga mavzuga oid ma’lumotlar beruvchi tushunchalarni kartochoqalarga qayd etish vazifasi yuklanadi.

O'qituvchi topshiriqning guruhlar tomonidan qanday bajarilganligini tekshiradi, uni to'g'ri bajargan juftlikning bir a'zosi o'qituvchi rolini bajaradi va yozuv taxtasiga mavzuga oid sanalar so'zlar yozadi. So'ngra o'quvchilardan ushbu sanalar so'zlar nimani anglatishini so'raydi, to'g'ri javob bera oladigan o'quvchi o'qituvchi rolini ijro etadi va o'quvchilardan mavzu mohiyatini ochib berishga xizmat qiluvchi beshta tushunchani kartochkalarga yozishni so'raydi. Ushbu o'quvchi o'qituvchi yordamida topshiriqni juftliklarda o'quvchilar qanday bajarganlarini tekshiradilar va yozuv taxtasiga mavzuga oid turli so'zlar atamalarni yozadilar. O'qituvchi rolini bajarayotgan o'quvchi tengdoshlaridan ushbu so'zlar nimalarni anglatishini so'raydi.

The UN	WHO	WWF	ECOSAN	UNICEF	UNESCO
--------	-----	-----	--------	--------	--------

The UN – the United Nations

UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

UNICEF - United Nations International Children's Emergency Fund/United Nations Children's

Fund

In 1953 the General Assembly decided to extend the Fund's mandate indefinitely and to drop the words 'International' and 'Emergency' from the official title so the second title is the current one. UNICEF works in more than 100 countries to improve conditions for children. It supports projects to improve health care, nutrition, water supply

and

sanitation,

education and services for women and women with young children. It was created in 1946 and has received the Nobel Prize for its work for children.

WHO - World Health Organization

FAO - Food and Agricultural Organization of the United Nations

WWF - World Wide Fund For Nature

XULOSA

O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining IX sessiyasi (1997 yil 29 avgust) da qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" mazmunida barkamol shaxs va malakali mutaxassisni tarbiyalab voyaga yetkazish jarayonining mohiyati to'laqonli ochib berilgan. Yuqoridagi maqolada 9- sinflarda xorijiy tillarni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol usullardan foydalanish to'g'risida qisqacha ma'lumot berishga va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta'limga tadbiiq etishning afzalliklari, yuqori sinflarda xorijiy tillarni o'qitishda yangi pedagogik texnologiyalarning va interfaol usullarning turlari, ta'lim jarayonida ularning qo'llanilishi haqida yoritilishga harakat qildik.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI (REFERENCES):

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A. Karimovning 10 dekabr 2012 Yil. ”Chet tillarini o‘rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ – 1875 – sonli Qarori. “Barkamol avlod” gazetasi 15 dekabr 2012 yil. 3-bet
2. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni va “Kadrlar tayyorlash milliy Dasturi”. 29 avgust 1997 yil.
3. Ishmuhamedov R. « Innovatsion texnologiyalar yordamida ta’lim samaradorligini oshirish yo‘llari. Toshkent “Nizomiy nashriyoti”. TDPU 2005 yil. 18-20 betlar
4. M. Xodjayev, M. Qahhorova “Chet tili o‘qitish metodikasi” Toshkent “Fan va texnologiya” 2012 yil 25, 74, 119-122 betlar

Internet saytlari:

1. www.google.fr
2. www.google.com
3. www.ziyonet.uz